herpy

AGAMER

Kragödla

Chlamydosaurus kingii

Chlamydosaurus kingii är en stor, trädlevande agam från norra Australien och södra Nya Guinea. Den är känd för den stora hudkragen runt halsen, som den spärrar ut som ett hotfullt försvar. Den blir 60-90 cm, är dagaktiv och lever av insekter. Till gengäld kräver den ett mycket högt terrarium, kraftig värme och UVB, och den är skygg och lätt att stressa.

Familj: Agamidae Engelska: Frilled Lizard Tidigare namn: *Clamydosaurus kingii* Publicerad 16 november 2026

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**60-90 cm** total längd inkl. svans
Vikt	**400-870 g**
Livslängd	**8-10 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande**
Biotop	**Savann och torrskog**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**150 × 75 × 150 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**27-32 °C**
Värmeplats	**38-42 °C**
Temperatur, natt	**23-27 °C**
Luftfuktighet	**60-70 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 3
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**24-36 mån.**
Kullstorlek	**4-20 ägg**
Kullar per år	**2-4**
Inkubation	**70-110 dagar** vid 28-29 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Chlamydosaurus kingii är den enda arten i sitt släkte och en av de mest igenkännliga ödlorna överhuvudtaget. Djuret har ett stort, brett huvud, långa ben och en lång svans som utgör större delen av längden. Runt halsen sitter en hudkrage som ligger som en kappa över skuldrorna när den är hopvikt. Om djuret hotas öppnar det munnen, fräser och spärrar ut kragen till en skiva som kan mäta omkring 30 cm på tvären. Kragen spänns ut av långa, stavformade tungbensben och tjänar som hot och som signal mellan djuren. Släktnamnet syftar på den: det kommer av grekiskans chlamys, kappa, och sauros, ödla.

Färgen är grå, brun, orangebrun eller nästan svart på ryggen och ljusare på undersidan. Kragen har olika färg beroende på ursprung: röd hos djur från Kimberley i väster, orange i mitten och gul till vit i öster och på Nya Guinea. Färgen säger något om vilken linje djuret härstammar från, men inget säkert om djurets skötselbehov.

Hanarna blir upp till omkring 90 cm inklusive svans och kan väga över 800 g; honorna blir ungefär två tredjedelar så långa och väger upp till ca 400 g. Hanen har större krage, huvud och käkar. I fångenskap kan djuren bli omkring 8-10 år gamla. Arten beskrevs 1825 av John Edward Gray. Genetiskt delar sig arten i tre skilda linjer längs Australiens nordkust, men den räknas fortfarande som en art.

Djuret är stilla och använder större delen av dagen till att hålla utkik från en stam. Det är skyggt och stressas lätt, och ett djur som gång på gång tvingas visa kragen tar skada av det. Arten är ett djur att titta på, inte att hantera, och den passar en erfaren hållare med utrymme för ett mycket högt terrarium. Avel i fångenskap kräver goda avelsdjur och en sval viloperiod, och en del djur i handeln är vildfångade, även när de säljs som uppfödda.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Utbredning och livsmiljö

Chlamydosaurus kingii lever i norra Australien och södra Nya Guinea. I Australien går utbredningen från Kimberley i Western Australia genom Top End i Northern Territory till Cape York i Queensland och vidare söderut till trakten kring Brisbane. På Nya Guinea finns arten i Trans-Fly-området på både den papuanska och den indonesiska sidan. Djuren har sannolikt kommit till Nya Guinea när havet stod lågt och ön hängde ihop med Cape York.

> **Naturlig utbredning:** Australien, Papua Nya Guinea och Indonesien.

LIVSMILJÖ

Arten lever i savann och öppen, torr skog, mest eukalyptus, med gräsbotten och få buskar. Den föredrar högre, väldränerad terräng med många trädarter och undviker lågt liggande slätter med melaleuca och pandanus. Över 90 % av tiden tillbringar den i träden, där den sitter lodrätt på stammen och väntar på byte. Den går bara ner för att äta, para sig eller byta träd.

Klimatet har en tydlig regntid och torrtid. Under regntiden är djuren som mest aktiva och sitter lågt i mindre träd. Under torrtiden söker de sig högre upp i stora träd, sänker ämnesomsättningen och äter mindre. Kroppstemperaturen kan komma upp till omkring 40 °C. På morgonen och sen eftermiddag solar sig djuret på stammen, och under dagens varmaste timmar söker det skugga högre upp i kronan.

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur ska ha ett terrarium på minst 150 × 75 × 150 cm (längd × bredd × höjd). Höjden är viktigare än golvytan, för arten är trädlevande, och hur högt djuret kan sitta ger trygghet. Ett par kräver mer, gärna upp till 200 cm i höjd. Ungar kan börja i ett mindre terrarium, men de växer snabbt och ska snart flyttas.

Inred med kraftiga grenar i många tjocklekar, lodrätt, snett och vågrätt, och sätt en gren eller hylla högst upp i bakgrunden som solplats. Djuret sitter lodrätt på stammen, så minst en tjock, lodrät gren är viktig. Täck tre sidor av terrariet, så att djuret bara kan se ut genom framsidan. Ett djur som känner sig utställt blir skyggt och stressat.

Bottnen är en blandning av kokosfiber, lekplatssand och gödselfri trädgårdsjord i ett lager på ca 5 cm, som håller fukten utan att damma. Ventilationen ska vara god, men inte så stor att fukten försvinner. Lock och dörrar ska kunna låsas.

Läs mer: Värme och temperatur

TEMPERATUR

Solplatsen ska ligga högst upp i terrariet och ha en yttemperatur på 38-42 °C, med omkring 40 °C som utgångspunkt. Uppgifterna varierar från 35 till 46 °C, så följ djurets beteende: ett djur som ständigt sitter med öppen mun på solplatsen har det för varmt. Luften i resten av terrariet är 27-32 °C, och den svalaste änden får gå ner till 27 °C. På natten sjunker temperaturen till 23-27 °C på sommaren och 23-25 °C på vintern.

Placera värmelamporna så högt att djuret inte kan komma nära lampan. Kragen kan brännas om djuret sitter för nära en varm lampa under längre tid. Använd keramiska lamphållare, galler framför lamporna och termostatstyrning. På vintern eller i ett svalt rum kan ett keramiskt värmeelement hålla luften varm. Mät med digitala termometrar högst upp, i mitten och längst ner, och mät solplatsens yta med en IR-termometer. För låg temperatur ger dålig matsmältning och ett svagt immunförsvar.

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska ligga på 60-70 %, och terrariet ska sprayas. Arten lever i ett klimat med kraftigt regn på sommaren och dricker vattendroppar. Ett regnsystem som körs ett par gånger om dagen passar bäst. En låg skål på botten används sällan, men kan stå där, och en värmekälla under skålen höjer fukten.

Ungar sprayas tre gånger om dagen, när de utfodras, och vuxna djur kan få ett regnskur varje dag. Ett törstigt djur dricker efter några minuters sprayning. Tecken på uttorkning är insjunkna ögon och lös hud som blir stående när den klämms lätt. Ett uttorkat djur ska till veterinär. Mellan sprayningarna ska terrariet kunna torka upp något, så att det inte uppstår mögel.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och solar sig, så den behöver ett kraftigt ljus över hela terrariet och en solplats med värme- och UVB-ljus. Sätt en lysrörs- eller LED-lampa på 6.500 K i terrariets längd utöver värmelamporna.

UVB är nödvändigt. Arten hör till Ferguson-zon 3, en solare i öppen eller delvis sol. Ett T5 HO-rör på 10-12 % över solplatsen i en reflekterande armatur är en bra utgångspunkt. Kontrollera avståndet med en UV-mätare och byt rören enligt tillverkarens anvisning. Ljuset ska vara tänt omkring 13 timmar om dagen på sommaren och 11 timmar på vintern.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Chlamydosaurus kingii är insektsätare. Fodret består av syrsor, kackerlackor, fjärilslarver, silkesmaskar och enstaka superbagglarver. Termiter och myror är de viktigaste bytesdjuren i naturen. Vuxna djur kan få en enstaka nyfödd mus som godsak. Frukt och grönt blir ibland uppätet och ibland ignorerat; det kan erbjudas hackat i en skål, men är inte nödvändigt.

Ungar utfodras upp till tre gånger om dagen med insekter som inte är större än två tredjedelar av huvudets bredd. Vuxna djur utfodras en gång om dagen eller varannan dag. Ge vad djuret äter på ca 10 minuter. Strö kalk och D3 över insekterna vid varje eller vartannat foder. Dräktiga honor ska ha fler foderdjur och kalk vid varje foder. Fetma är en risk hos vuxna djur som får för mycket.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

C. kingii är lugn och stillasittande i terrariet, men skygg för rörelser i rummet. Vissa djur tål att tas ut, men hantering stressar dem lätt, och djuret kan fräsa, spärra ut kragen och bita. Kragen ska inte framkallas, för det belastar djuret.

Djuren hålls bäst enskilt. Ett par är möjligt i ett stort terrarium, och då förökar de sig sannolikt. Två hanar får aldrig sättas ihop, för de slåss och biter varandra i huvudet. Två honor av samma storlek går som regel bra ihop. Nya djur, särskilt vildfångade, ska i karantän, och ett avföringsprov bör undersökas för parasiter.

Läs mer: Karantän och hygien

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanarna är större och har större krage, huvud och käkar än honorna. Arten är könsmogen vid omkring 2 års ålder, och djur på 2-3 år är den bästa utgångspunkten för avel. En hona ska vara fullvuxen och i god kondition före parning, för äggläggning dränerar henne på kalk och krafter; unga, växande honor riskerar äggläggningssvårigheter. Könet är svårt att se hos unga djur; storleken och kragens bredd visar sig först med åldern.

PARNING

I naturen parar sig arten i slutet av torrtiden och under regntiden, från oktober eller november till februari eller mars. Hanarna är revirhävdande och visar kragen för varandra och för honorna med öppen mun.

En sval viloperiod på omkring två månader på vintern gynnar avel. Sänk dag- och nattemperaturen med 5-6 °C och ljuset med ca två timmar gradvis under 2-4 veckor, och spraya bara varannan dag. Djuren blir mindre aktiva och äter mindre. Håll dem under uppsikt, och avbryt viloperioden om ett djur går ner i vikt. Därefter skruvas värme och ljus upp igen under en vecka, och daglig sprayning sätter igång parningen. Honan sätts till hanen, inte tvärtom, och hon ska vara i fin form och äta bra. Övervaka djuren, så att hanen inte biter för hårt.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger omkring 45 dagar efter parningen och därefter ungefär var 45:e dag, sammanlagt 2-4 kullar under en säsong. En kull är vanligtvis 4-13 ägg, i genomsnitt 6-8, och kan nå över 20. I naturen gräver hon en låg grop i sandig jord utan skugga. I terrariet ska hon ha en låda på minst 30 × 25 × 20 cm med minst 15 cm fuktig, fast blandning av kokosfiber, sand och jord i den varma änden. Hon täcker äggen omsorgsfullt, så lådan ska kontrolleras ofta. Saknar hon en lämplig plats kan hon hålla kvar äggen, och det är livsfarligt. Om hon går ner i vikt efter äggläggningen ska hon vila från hanen i minst en månad. Ge kalk vid varje foder under hela säsongen.

INKUBATION

Äggen grävs försiktigt upp och läggs i en sluten ask med fuktigt, men inte blött substrat, till exempel samma blandning som i äggläggningslådan eller vermikulit, med ett par små lufthål. Vid 28-29 °C kläcks de efter 90-110 dagar; i naturen tar det omkring 70 dagar och upp till fyra månader. Arten har temperaturberoende könsbestämning: mellantemperaturer ger flest hanar, medan både låga och höga temperaturer ger flest honor.

Läs mer: Inkubation av ägg

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är aktiva och matlystna och har en proportionellt liten krage. De är lättare att sköta än vildfångade vuxna djur. En kull kan växa upp tillsammans i ett terrarium på omkring 90 × 45 × 40 cm, så länge djuren är lika stora. Utfodra tre gånger om dagen med små insekter och spraya dem vid varje foder. Ungarna växer snabbt, och hanarna växer snabbare än honorna, så kalk och UVB är avgörande för skelettet.

Hälsa och vanliga misstag

De flesta problem beror på fel i uppsättningen: för lite värme, för lite UVB, för låg fukt och för ensidigt foder. De typiska problemen är:

- Benskörhet (metabol skelettsjukdom) vid för lite UVB och kalk. Ge UVB och pudrade insekter.
- Uttorkning vid för låg fukt: insjunkna ögon och lös hud. Ge regn flera gånger om dagen och kontakta veterinär.
- Parasiter i mage och tarmar, särskilt hos vildfångade djur. Låt undersöka ett avföringsprov.
- Brännskador på kragen och huvudet från för nära värmelampor.
- Stress, som ger skygga djur som inte äter, och ett svagt immunförsvar.
- Äggläggningssvårigheter hos honor utan lämplig läggplats.

Kontakta en veterinär vid slöhet, aptitlöshet, svullna leder eller problem med hudömsningen.

Läs mer: Vanliga sjukdomar och tecken på sjukdom

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.